

Õiguskantsler

Teie 14.10.2015 nr

Meie 17.11.2015 nr 6-4/151383/1505113

Koolilõuna kulude katmine

Lugupeetud avaldaja

Selgitasite, et elate Lohusuu vallas, kuid Teie lapsed käivad koolis [] linnas. Lohusuu valla kooli õpilastele katab koolilõuna kulu Lohusuu vald. [] linna koolis käies tuleb toidu eest maksta vanematel. Teie koduvald [] linnas õppiva lapse koolilõuna kulusid ei kata. Küsisite, kas tegu pole Lohusuu valla laste ebavõrdse kohtlemisega.

Lohusuu vald ei ole kohustatud [] linna koolis õppivate laste koolilõunate eest tasuma ega riku seega Teie laste õigusi.

[Eesti Vabariigi põhiseaduse](#) (PS) § 37 lõige 1 näeb ette iga inimese subjektiivse õiguse õppida ning kooliealiste laste kohustuse õppida seadusega määratud ulatuses, kusjuures riigi ja kohaliku omavalitsuse üldhariduskoolides on õppimine tagatud õppemaksuta (tasuta).

Sättest tuleneb, et kohustuslikuks tehtud õppe osas peab avalik-õiguslikus koolis olema välistatud õppimise eest maksu kehtestamine.¹ See ei tähenda, et vanematelt ei või nõuda nende koolis käimisega soetud kulude katmist, mis pole vahetult õppetööga seotud, nt toit koolis, transport kooli jne. Teisisõnu, põhiseadus ei nõua riigilt ega kohalikult omavalitsuselt, et toit koolis peab olema õpilastele tagatud tasuta. Koolilõuna kulude (osaline) katmine on nii riigi kui kohaliku omavalitsuse tasandil poliitilise otsustamise koht. Muu hulgas tähendab see, et koolilõuna kulude katmise regulatsioon võib ajas muutuda isiku jaoks soodsamaks või ebasoodsamaks.

Täpsem koolilõunat puudutav regulatsioon on sätestatud [põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses](#) (PGS). Esiteks tuleneb sellest seadusest, et riik maksab oma eelarvest kohalikele omavalitsustele toetust õpilaste koolilõuna kulude katmiseks (PGS § 42 lg 2). Riigi makstava toetuse suuruse ühe õpilase kohta ning koolilõuna toetuse jaotamise korra kehtestab Vabariigi Valitsus (PGS § 42 lg 4).² Praegu maksab riik toetust arvestusega, et ühe päeva [toidukulu on 0,78](#) eurot. Samas kohalikud omavalitsused on oma territooriumil asuvate üldhariduskoolide koolilõuna

¹ Täpsemalt põhiseaduse nõuetele vastava põhihariduse kohta vt õiguskantsleri [ettekanne](#) Riigikogule.

² Vabariigi Valitsuse 06.02.2015 määruse nr 16 „[Riigieelarve seaduses kohaliku omavalitsuse üksustele määratud toetusfondi vahendite jaotamise ja kasutamise tingimused ja kord](#)“ § 1 lg 9 sätestab, et koolilõuna toetust antakse 136,5 eurot statsionaarse õppe õpilase kohta.

maksumuse kehtestanud erinevas suurus: nt [Tallinnas](#) on see 1,34 eurot päevas, [Hanila vallas](#) 1 euro päevas, [Tartu linnas](#) 1,10-1,36 eurot päevas. Vahe, mis tekib riigi toetuse ja koolilõuna tegeliku maksumuse vahel, võivad kinni maksta kohalikud omavalitsused oma eelarvest ja koolilõuna on õpilastele tasuta.³ On kohalikke omavalitsusi, kes oma eelarvest koolilõuna kulusid ei kata ning riigi toetuse ja tegeliku toidukulu vahe tuleb maksta kinni vanematel.⁴ Võib olla ka variant, et lisaks riigi toetusele ja kohaliku omavalitsuse toetusele tuleb mingi osa maksta vanemal. Nagu öeldud, on koolilõuna kulude täielik või osaline kulude katmine riigi ja kohalike omavalitsuste hariduspoliitiline valik, perel pole subjektiivset õigust nõuda, et toit koolis peab olema tagatud tasuta või osalise tasu eest.

Riik maksab koolilõuna toetust vallale või linnale nende territooriumil paikivate koolide õpilaste arvust lähtuvalt (PGS § 42 lg 3), mitte valla või linna territooriumil elavate laste arvust lähtuvalt.

Linnal või vallal on õigus, aga mitte kohustus katta koolilõuna tegeliku hinna ja riigi toetuse vahe oma eelarvest kõikide oma valla laste jaoks, sõltumata sellest, millises koolis nad käivad. Selline toetus oma valla lapsele oleks käsitatav n-ö vabatahtliku toetusena, kuna ükski seadus ei pane vallale kohustust seda maksta. Kohalikul omavalitsusel on aga vabatahtlike toetuste kehtestamisel suur kaalutusõigus otsustamaks, kas ja kellele toetust maksta.⁵

Lohusuu Kooli õpilastele tagab vald tasuta koolilõuna Lohusuu Vallavolikogu 21.03.2006 määruse nr 5 alusel. Valla eesmärk on säilitada ja arendada oma valla kooli, st soodustada Lohusuu laste käimist oma valla koolis. Selline eesmärk on põhiseadusega kooskõlas.

Kui väljaspool valda õppiva lapse perel pole võimalust lapse koolilõuna eest maksta, on võimalik kohalikul omavalitsuselt siiski abi taotleda. Nimelt näeb Lohusuu Vallavolikogu 26.03.2014 määruse nr 8 „[Sotsiaaltoetuste määramise kord](#)“ § 19 ette, et madala sissetulekuga perel on õigus taotleda kooli toiduraha hüvitamise toetust. Samuti näeb määruse § 9 p 1 ette, et kui vallal on piisavalt toimetulekutoetuse vahendeid, võidakse abivajavatele isikutele toimetuleku soodustamiseks maksta toetust kooli toidukulude katteks.

Loodan, et neist selgitustest on Teile abi.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia: Lohusuu Vallavalitsus (avaldaja andmeid avalikustamata)

Aigi Kivioja 6938428
Aigi.Kivioja@oiguskantsler.ee

³ Vt nt [Põltsamaa valla](#) regulatsiooni.

⁴ Vt nt [Paide linna](#) regulatsiooni.

⁵ RKPJKo 8.03.2011. a, nr [3-4-1-11-10](#), p 61, 62